

Respons

Aserbajdsjan: Pass og statsborgerskap for innbyggerne i Nagorno-Karabakh

Problemstilling/spørsmål:

- Har innbyggerne reisedokumenter?
- Hvilket statsborgerskap har de?
- Kan de få armenske reisedokumenter uten å bli armensk statsborger?

Bakgrunn

Nagorno-Karabakh er et område¹ som ligger vest i Aserbajdsjan; i praksis har området løsrevet seg. Det skjedde etter en større konflikt som toppet seg med regulær krig 1992–1994.² I dag fungerer området som en egen stat, men Nagorno-Karabakh er ikke anerkjent som det av noen andre land. Området er fullstendig avhengig av Armenia, militært og økonomisk, for å kunne bevare sin de facto uavhengighet fra Aserbajdsjan.

Konflikten om kontrollen over Nagorno-Karabakh er fremdeles uløst. Området består nesten utelukkende av etniske armenere³, og det er et svært tett samarbeid med Armenia på de fleste områder. Heller ikke Armenia har anerkjent Nagorno-Karabakh som en egen stat. I praksis har Aserbajdsjan ingen myndighet eller kontroll over Nagorno-Karabakh, og grensen mellom armensk kontrollert område og Aserbajdsjan er nærmest hermetisk lukket. Bortsett fra møter for å forsøke å løse konflikten, er det nesten ingen kontakt mellom Armenia og Nagorno-Karabakh på den ene siden og Aserbajdsjan på den andre siden. Det er bare unntaksvis at en etnisk armener fra Armenia eller Nagorno-Karabakh besøker Aserbajdsjan.

---

¹ I sovjettiden var Nagorno-Karabakh en såkalt autonom oblast i sovjetrepublikken Aserbajdsjan. Aserbajdsjan erklærte seg uavhengig fra Sovjetunionen 30. august 1991, og 26. november 1991 opphevet Aserbajdsjan formelt den autonome statusen til Nagorno-Karabakh.

² Den formelle erklæringen om uavhengighet kom 6. januar 1992.

³ Ifølge myndigheter i Nagorno-Karabakh er det 95 % etniske armenere i Nagorno-Karabakh (som sitert i International Crisis Group 2005).

Antall innbyggere i Nagorno-Karabakh er noe usikkert.⁴ Det skyldes blant annet de store flyktningstrømmene i perioden 1988–1994. Aserbajdsjanske myndigheter opererer gjerne med rundt 120 000 innbyggere (International Crisis Group 2005). Innbyggerne kan reise fritt fram og tilbake mellom Armenia og Nagorno-Karabakh.

Aserbajdsjansk pass og statsborgerskap?

Sett fra Aserbajdsjan er Nagorno-Karabakh en del av Aserbajdsjan. Armenerne okkuperer for tiden Nagorno-Karabakh og områdene rundt, til sammen ca. 20 % av Aserbajdsjans territorium.

Ifølge den aserbajdsjanske konstitusjonen (1995) har alle som er født på aserbajdsjansk territorium, rett til aserbajdsjansk statsborgerskap. Statsborgerskapsloven i Aserbajdsjan (1998) sier også klart at alle som var bostedsregistrert i Aserbajdsjan per 1. januar 1992, automatisk skulle bli aserbajdsjanske statsborgere.

I praksis har Aserbajdsjan ingen myndighet i Nagorno-Karabakh. Det er lokale politikamre som skulle ha utstedt pass til innbyggerne. Disse kamrene regner seg ikke som aserbajdsjanske myndigheter, men som lokale myndigheter i den selvstendige staten Nagorno-Karabakh. Så lenge konflikten om Nagorno-Karabakh består, er det ikke aktuelt for Aserbajdsjan å utstede pass på andre måter til innbyggerne i Nagorno-Karabakh. Det er heller ikke aktuelt for innbyggerne i Nagorno-Karabakh å forsøke å få aserbajdsjansk pass; de ønsker det ikke.

For øvrig godtar ikke den aserbajdsjanske statsborgerskapsloven (1998) dobbelt statsborgerskap.

Dobbelt statsborgerskap

Statsborgerskapsloven i Armenia (1995) § 13 sier at landet anerkjenner dobbelt statsborgerskap.⁵ En menneskerettighetsorganisasjon A i Jerevan påpeker at Armenia godtar dobbelt statsborgerskap bare i forhold til land som selv godtar dobbelt statsborgerskap (e-postutveksling, oktober – desember 2010). Innbyggerne i Nagorno-Karabakh trenger ikke si fra seg sitt ”statsborgerskap” i Nagorno-Karabakh for å bli statsborgere av Armenia. Det er også svært kurant for en etnisk armener i Nagorno-Karabakh å søke om, og å få innvilget, statsborgerskap i Armenia. Det er for eksempel ingen krav til botid⁶. En bestemt armensk ambassade har imidlertid ingen opplysninger om antall innbyggere i Nagorno-Karabakh som har armensk statsborgerskap (som sitert etter en vestlig ambassade, e-post september 2009).

Myndighetene i Nagorno-Karabakh erklærte tidlig etter uavhengighetserklæringen at innbyggerne er statsborgere av Nagorno-Karabakh. Etter tre års botid er en person kvalifisert for statsborgerskap (International Crisis Group 2005).

---

⁴ Den siste sovjetiske folketellingen i 1989 viste ca. 190 000 innbyggere. Av disse var ca. 77 % etniske armener og ca. 22 % etniske aserere (International Crisis Group 2005).

⁵ Paragraf 13 (1) annet ledd lyder: “A person who holds the citizenship of other countries in addition to RA Citizenship shall be deemed dual citizen of the Republic of Armenia” (Statsborgerskapsloven i Armenia 1995).

⁶ Landinfo (2009) redegjør for hvilke krav som stilles til en etnisk armener for å kunne få innvilget armensk statsborgerskap.

Myndighetene henviser av og til til en egen "law on the NKR citizenship" (Law of the Republic of Nagorno Karabakh on the basis of the Nagorno Karabakh Republic independent statehood 1992). Her sies det at dobbelt statsborgerskap godtas dersom det finnes en gjensidig avtale med det andre landet.⁷ Andre kilder hevder at en statsborgerskapslov fremdeles ikke er vedtatt. Derimot diskuteres det stadige endringsforslag til lovutkast (International Crisis Group 2005). I 2006 ble det sagt at innføring av en egen statsborgerskapslov nå har høyeste prioritet (Armtown.com 2006). Men samme kilde opplyser at loven fremdeles ikke er på plass i desember 2009 (Armtown.com 2009). På en pressekonferanse i januar 2010 ble det bekreftet at det fremdeles arbeides med et lovutkast (NKR Government Information and Public Relations Department 2010).

Har Nagorno-Karabakh egne pass?

Nagorno-Karabakh er som nevnt ikke anerkjent av noen andre stater. Et eventuelt pass for Nagorno-Karabakh vil derfor være verdiløst som reisedokument for innehaverne. International Crisis Group (2005) hevder at Nagorno-Karabakh ikke utsteder egne pass. Dette bekreftes av en menneskerettighetsorganisasjon A i Jerevan (e-postutveksling, oktober – desember 2010).

Har innbyggerne i Nagorno-Karabakh armenske pass?

International Crisis Group (2005) opplyser at Armenia har gitt majoriteten av innbyggerne i Nagorno-Karabakh armenske pass. Journalisten og Kaukasia-eksperten Thomas de Waal uttaler generelt at innbyggerne i Nagorno-Karabakh har armenske pass (De Waal 2008).

International Crisis Group (2005) sier at de armenske passene blir distribuert gjennom det lokale politiet. Opplysningene er basert på intervjuer med personer i Nagorno-Karabakh, og kan tolkes dit hen at det er lokale myndigheter i Nagorno-Karabakh som distribuerer passene. Kilden hevder videre at passene har et nummer som gjør det mulig å skille mellom de som bor i Nagorno-Karabakh og de som bor i Armenia. En menneskerettighetsorganisasjon B i Jerevan (e-post, november 2010) hevder derimot at det ikke er mulig å skille ut de som er fra Nagorno-Karabakh, for i feltet for permanent bosted står det bare republikken Armenia.

Også en menneskerettighetsorganisasjon A i Jerevan (e-postutveksling, oktober – desember 2010) hevder at folk i Nagorno-Karabakh kan få ordinære armenske pass på stedet, altså i Nagorno-Karabakh. Det er myndighetene i Armenia som utsteder passene. I passene er det et forseglet område der innehaverens fulle adresse er skrevet inn.

En internasjonal organisasjon (e-post, august 2010) bekrefter at innbyggerne i Nagorno-Karabakh får ordinære armenske pass. Disse passene blir ikke levert tilbake etter en utenlandsreise. De er ikke bare et reisedokument, men fungerer også som et ID-dokument, både i Nagorno-Karabakh og i Armenia.

Representasjonskontoret til Nagorno-Karabakh i Jerevan stadfester at innbyggerne i Nagorno-Karabakh får pass på stedet, altså der de bor. Det er en egen passavdeling i politiet som utleverer passene (som sitert etter en internasjonal organisasjon, e-post august 2010).

---

⁷ Dette er nærmest identisk med det den armenske statsborgerskapsloven sier. På flere områder har Nagorno-Karabakh og Armenia svært like lover. Det gjelder for eksempel straffeloven.

Den danske udlændingestyrelsen hadde i 2000 møte med Nagorno-Karabakh sitt representasjonskontor i Jerevan. Kontoret opplyser at Armenia er behjelpelig med å skaffe pass til innbyggere i Nagorno-Karabakh som har behov for å reise utenlands. Utreise skjer da på armensk pass, utstedt av armenske myndigheter. På side fem i passet blir det ført inn et stempel som viser bostedet i Nagorno-Karabakh. Kilden hevder videre at innbyggerne ikke blir passinnehaver på ordinær måte fordi passene skal leveres tilbake etter tilbakekomst (Udlændingestyrelsen 2000). En bestemt armensk ambassade hevder imidlertid at pass ikke kan inndras uten at det foreligger en rettslig kjennelse for det (som sitert etter en vestlig ambassade, e-post september 2009).

Kan man få armensk pass uten å bli armensk statsborger?

Statsborgerskapsloven i Armenia (1995) slår fast at pass og statsborgerskap hører sammen. Beviset på statsborgerskap er gyldig pass. Motsatt vil det å få utstedt et pass, være en bekreftelse på at vedkommende er armensk statsborger, dette bekreftes av en bestemt armensk ambassade (som sitert etter en vestlig ambassade, e-post september 2009).

Offisiell prosedyre er altså at man først blir armensk statsborger, deretter kan man få armensk pass. Men en internasjonal organisasjon (e-post, august 2010) hevder at det for en borger av Nagorno-Karabakh å få armensk pass, ikke er uttrykk for at han har blitt armensk statsborger. De er rett nok etniske armenere, men de er ikke armenske statsborgere. Noen har gått veien om det å søke statsborgerskap først, men det er ikke det vanlige.

Også en menneskerettighetsorganisasjon B i Jerevan (e-post, 2010) hevder at det å få armensk pass, ikke innebærer at man er eller samtidig blir armensk statsborger. Praksisen med å gi armenske pass til innbyggere i Nagorno-Karabakh, er basert på korrupsjon og ulovlige handlinger, ifølge kilden. Men den er svært utbredt.

Vil armenske ambassader bistå Nagorno-Karabakhs innbyggere i utlandet?

The Country of Return Information Project (2009) hevder at inntil konflikten om Nagorno-Karabakh er løst, kan folk i Nagorno-Karabakh dra nytte av armenske pass som de kan bruke når de skal reise. Videre hevder kilden at innbyggerne kan få bistand fra armenske ambassader i utlandet i saker som blant annet har med pass å gjøre. En menneskerettighetsorganisasjon A i Jerevan (e-postutveksling, oktober – desember 2010) forteller at hvis en person mister sitt armenske pass, må han først gå til politiet og melde det mistet/stjålet. Deretter kan han gå til den armenske ambassaden hvor han kan få et midlertidig reisebevis for å kunne dra til hjemlandet, Armenia eller Nagorno-Karabakh. Dersom vedkommende ønsker å bli værende i utlandet, kan han også søke om nytt pass derfra. Men da vil saksbehandlingstiden kunne være tre til fire måneder, og av og til lengre.

Nagorno-Karabakh sitt representasjonskontor i Jerevan (som sitert etter en internasjonal organisasjon, e-post 2010) bekrefter at Nagorno-Karabakhs innbyggere i utlandet kan få bistand fra en armensk ambassade til å få utstedt reisedokument. Ambassaden vil først foreta en undersøkelse via Utenriksdepartementets konsulære avdeling i Jerevan. Etter et positivt svar kan ambassaden utstede et engangs reisebevis. Personen kan da reise med dette dokumentet via Armenia tilbake til Nagorno-Karabakh, hvor han kan få utstedt et nytt pass.

Respons Aserbajdsjan: Pass og statsborgerskap for innbyggerne i Nagorno-Karabakh

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder:

- Armtown.com (2006, 14. desember). Give the liberated territories to refugees. *Armtown.com*. Tilgjengelig fra <http://www.armtown.com/news/en/a1p/20061214/43930> [lastet ned 20. desember 2010]
- Armtown.com (2009, 2. desember). Who are NKR Citizens? *Armtown.com*. Tilgjengelig fra <http://www.armtown.com/news/en/lra/20091202/16162/> [lastet ned 21. desember 2010]
- The Country of Return Information Project (2009, juni). *Country Sheet Armenia*. Brussel: The Country of Return Information Project. Tilgjengelig fra <http://www.cri-project.eu/cs/cs-armenia-en.pdf> [lastet ned 13. desember 2010]
- International Crisis Group (2005, 14. september). *Nagorno-Karabakh: Viewing the Conflict From the Ground*. Tbilisi/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/166_nagorno_karabakh_viewing_the_conflict_from_the_ground.ashx](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/europe/166_nagorno_karabakh_viewing_the_conflict_from_the_ground.ashx) [lastet ned 28. desember 2010]
- [Konstitusjonen] (1995, 12. november). *Constitution of the Azerbaijan Republic*. Baku: Government of Azerbaijan. Tilgjengelig fra <http://www.un-az.org/doc/constitution.doc> [lastet ned 28. desember 2010]
- Landinfo (2009, 22. september). *Armenia: Erverv av statsborgerskap som etnisk armenier*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1017/1/1017_1.pdf [lastet ned 26. november 2010]
- Law of the Republic of Nagorno Karabakh on the basis of the Nagorno Karabakh Republic independent statehood (1992, 1. januar). Stepanakert: NKR Supreme Council. Tilgjengelig fra <http://www.karabakh.net/engl/gov?id=74> [lastet ned 20. desember 2010]

Respons Aserbajdsjan: Pass og statsborgerskap for innbyggerne i Nagorno-Karabakh

- NKR Government Information and Public Relations Department (2010, 22. januar). *Minister of Justice Summarized Past Year's Activities of the Department*. Stepanakert: Government of NKR. Tilgjengelig fra http://www.karabakh.net/eng/ng_inform/2010/1/22.htm [lastet ned 21. desember 2010]
- [Statsborgerskapsloven i Armenia] (1995, 6. november). *Law of the republic of Armenia on citizenship of the republic of Armenia*. Jerevan: President of the Republic of Armenia. Tilgjengelig fra <http://www.armeniaforeignministry.com/perspectives/dualcitizenship-final-eng.pdf> [lastet ned 19. november 2010]
- [Statsborgerskapsloven i Aserbajdsjan](1998, 30. september). *Law of the Azerbaijan Republic on Citizenship of the Azerbaijan Republic*. Baku: President of the Azerbaijan Republic. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b52717.html> [lastet ned 14. desember 2010]
- Udlændingestyrelsen (2000). *Rapport fra flyvende attaché mission til Aserbajdsjan, Armenien og Rusland. Belysning af forholdene for de armenske og azeriske mindretal og andre forhold*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra http://www.stoettekredsen.dk/pdf%20filer/Aserbajdsjan_Armenien_Rusland2000DK.pdf [lastet ned 28. desember 2010]
- De Waal, T. (2008). *The Karabakh trap. Dangers and dilemmas of the Nagorny Karabakh conflict*. London: Conciliation resources. Tilgjengelig fra <http://www.c-r.org/our-work/caucasus/documents/Nagorny-Karabakh-report-AW.pdf> [lastet ned 12. november 2010]

Muntlige kilder:

- Internasjonal organisasjon. E-post 11. august 2010.
- Menneskerettighetsorganisasjon A i Jerevan. E-postutveksling oktober – desember 2010.
- Menneskerettighetsorganisasjon B i Jerevan. E-postutveksling november 2010.
- Vestlig ambassade. E-post 10. september 2009.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.